СМЕРТЬ ПЕТЛЮРІВЩИНИ.

Віденська "Нова Доба" з 17. цвітня пише під повисшим наголовком слідуюче:

Віденські ґазети надрукували поліційно хронікарську замітку: "Смерть українського дипльомата. В середу, 7. цвітня 1920 в готелю Бристоль в своїй кімнаті повісив ся секретар українського посольства Михайло Біленький з Київа родом. Перед повішенем він розтяв собі двома бритвами ахилесові жили на обох ногах". Деякі ґазети спиняють ся над тим фактом навіть дальше. Українська міщанська кольонія взагалі, а дипльоматичні кола її зокрема час від часу являють ся тут предметом уваги поліційного хронікера. Ми вважаємо потрібним теж звернути увагу наших читачів на смерть д. Біленького не тому, що небіжчик визначав ся чим небудь особливим, а тому, що ся смерть є знаменною для розпаду петлюрівщини. Про покійника не оповідають нічого злого. Він був собі богатим поміщиком, аристократом, адвокатом, дипльоматом, скарбничим віденського петлюрівського посольства. Всі свої обовязки сповняв добре. Жив собі звичайним відповідним до свого положеня петлюрівського дипльомата житєм. Драма його смерти пояснюєть ся політичним конфліктом.

Ще за гетьмана Скоропадського віденським послом призначено було п. Липинського, польсько-українського шляхтича з українолюбською орієнтацією, бо і гетьман і його свояк німецький ґенерал, котрий вручив йому гетьманську булаву, були теж "українолюбами". Директорією Липинського полишено послом, бо що-ж обходило Петлюру, що його дипльомати були дідичами, адже-ж вони лаяли большевиків не гірше його. І міністер закордонних справ с. д. Темницький, урядуючи собі у Відни, лаяв большевиків ще гірше, та жив собі дружно з Липинським. Але коли під впливом наближеня революції петлюрівці мусіли на словах виступити з соціялізмом, скласти соціялістичний кабінет і навіть відкликати "правого с. д." Темницького, Липинський подав ся сам у відставку зза політичного розходженя з "соціялістичним" і польонофільським урядом. Тоді вже в українських віденських кругах говорило ся, що Липинський не здав гроші свому наступникови, а депонував їх до банку.

Наступником був попередний секретар посольства, теж богатий дідич Полетика. Він за кілька місяців теж уступив сам з відомою заявою протипетлюрівського змісту на руки свого наступника Г. Сидоренка, бувшого делеґата в Парижі. І знову ходили чутки, які найшли свої натяки і в пресі, про не зовсім нормальну передачу державних гроший.

Тепер, коли в Камінці склала ся Українська національна рада, а у Відни Союз української державности, з виразно реакційним і монархічним пляном, а з другого боку петлюрівці доідають гроші за награбований німецьким й австрійським імперіялізмом на Україні хліб, се не зовсім ясне питанє про гроші погострійшало.

Більша сума гроший не належала власне посольству, а була лише в його розпорядженю для закупна військових річий. Щоби заплатити за гостинність, петлюрівці хотять допомогти польському мілітаризмови в його протисовітським поході хоч жменькою українських салдат. Але і та жменька отаманя скоро обідає їх. Отже прийшла черга на віденські гроші. Посол Сидоренко зажадав від скарбника д. Біленького всіх гроший. Той здав частину; а частину, обмінену колись на 60 тисяч долярів, відмовив ся дати і заявив, що він не дасть їх з уваги на те, що петлюрівський уряд не має жадного довіря серед українських політичних кругів, і що може скласти ся чи вже і склав ся инший уряд з Союза української державности, кого Липинського чи Вільгельма Габсбурґського (Василя Вишиваного) і инших хліборобів-демократів, до яких очевидно зачисляв себе і д. Біленький. Сидоренко звільнив Біленького з посади; позбавив тим його екстериторіяльности і передав віденській поліції. Наслідком сього була смерть Біленького і призначенє нагороди тому, хто знайде згадані гроші.

Біленький є жертвою розкладу петлюрівщини. Від упертости Сидоренка положенє Петлюри не поліпшає. Петлюра і весь його уряд то коаліційний, то "соціялістичний", то повний, то неповний (за браком людий і наслідком бойкоту всіх кругів крім петлюрівських і поршівських соціялдемократів) заграли свою чорну ролю і тепер їх перші прогонять від себе їхні-ж теперішні польські пани. З корабля дрібноміщанської, ґляґіяторсько-поршівської української державности розбігають ся всі щурі. Їм перетинають ахилесові жили, від них виливає решта сукровиці, наточеної з українського народу гетьманом і отаманом.

Політично петлюрівщина померла давно. Але своїм трупним смородом воно отроює політичні відносини на заході України. Чим скорше історія поховає сей труп, тим краще буде для пролетарсько-селянської України, бо з усякого рода коронованими і некоронованими монархами, шляхоцькими, боярськими і просто глитайськими хліборобами вона легко дасть собі раду.

Петлюрівський "посол" в Берліні каже, що польська офензива є одобрена антантою.

БЕРЛІН, 5. мая. — "Нає Берлінер Цайтунґ" помістила сьогодня інтерву з д-ром Поршем, головою у країнської (петлюрівської) місії в Берліні, в якому він заявляє, що польсько-український (польсько-петлюрівський) рух проти Росії є наслідком довго і докладно обдуманого формального договору, яким ґарантуєть ся независимість (!!) України Він додає, що Україна (Петлюра і Ко.) мусіла (?!) відступити Польщі деякі округи в Галичині, що є безперечно українські, аби дістати ту ґарантію.

На запит, чи теперішний наступ Поляків і Українців (петлюрівців) ведеть ся за згодою антанти, д-р Порш сказав:

"Приймаю за певну річ, що Польща і Україна (Петлюра і Ко.) булиб не пускали ся на такий важний крок без відома або одобреня держав антанти, які під сю пору не бажають, аби заключено мир між Польщею і совітською Росією" (та радянською Україною, — ред.).

—o—

Край з "соціялістичним" правительством проти Першого Мая.

БЕРЛІН, 30. цвітня. — Парлямент відкинув проект соціялістичних послів, щоб день Першого Мая був леґальним святом в цілій Німеччині. Подібний проект відкинув також пруський сойм.

НОТА ЧІЧЕРІНА ДО ПОЛЬЩІ Й КОАЛІЦІЇ.

Подаємо тут ноту Чічеріна, російського совітського комісара заграничних справ, вислану як відповідь на польські предложеня, в котрих настоює ся, щоби Борисів був місцем польсько-російських мирових переговорів. Ся нота якнайкраще свідчить, що совітська Росія і радянська Україна хотіли мира з Польщею, але вона (Польща) не хотіла мирити ся, діставши такий приказ "свише". Нота звучить:

Патек, міністер заграничних справ, Варшава.

8. цвітня 1920.

Вважаю, що останнє повідомленє, вислане нам польським урядом, має характер ультімату, усуваючи всяку дискусію в справі вибору Борисова як місця переговорів, бо сеї точки, як відомо вам, пане міністер, ми не можемо приняти. Отже ми опинили ся супроти гідної пожалуваня евентуальности, що переговори з Польщею розбивають ся в питаню місця, що є безприкладним фактом в історії міжнародних відносин. Взявши на увагу, що російський уряд готовий пристати на кожде місце в невтральних краях, ба навіть в краях антанти, навіть на Лондон або Париж, але відкидає тільки вибір місцевости, положеної в воєнній смузі або близько неї, з огляду саме на відмову польського уряду заключеня загального завішеня зброї, російський уряд змушений шукати єдиного можливого виходу з утвореного положеня, яким є звернене до антанти, й вважає за свій обовязок подати до відома польського уряду такого змісту ноту, яку переслав він до урядів Франції, Великої Британії, Італії й Злучених Держав Північної Америки.

8. цвітня. Карнарвон. До міністра заграничних справ Великої Британії.

Карнарвон. До американського амбасадора.

Париж, Ке д'Орсей. До амбасадора Злучених Держав Північної Америки.

Рим, Консульта, до ґрафа Корзона, державного секретара заграничних справ.

До Мілєрана, предсідателя Ради Міністрів і міністра заграничних справ.

До Шальвоя, міністра заграничних справ, п. Кольби, державного секретара.

8. цвітня.

Від того часу, як російський уряд вийшов побідоносно з боротьби, яку мусів вести проти безчисленних ворогів, всі його зусилля були скуплені, а вся енергія працюючих робочих мас була спрямована до мирного розвитку живих сил краю і до його господарської відбудови. Маємо переконанє, що ми сим способом служили загальним інтересам усіх країв, бо російські продукти мусять заспокоювати їх житєві інтереси.

Вважаємо також за таке, що не підлягає сумніву, що торговельні зносини, які саме завязують ся між Росією й иншими краями, представляють для першої пильну потребу, а рівночасно для другої сторони питанє першорядної ваги. Одначе та мирова діяльність, якій бажає піддати ся Росія, вимагає, щоби вороги, які ще не зложили зброї, перестали вести проти неї свої наступи.

Польща провадить далі війну проти совітських републик Росії і України, спинюючи таким чином їх мирову діяльність, перешкаджаючи користати з внутрішних жерел богацтв, доставляти иншим краям продукти, яких вони потребують. Коли Польща одержала від російської й української републик запевненя про їх мирові наміри, про їх дружні почуваня до польського народу й коли вони зробили торжественну пропозицію польському правительству заключеня мира, польський уряд відповів нарешті 27. марта російському совітському урядови і висловив готовість приступити до мирових переговорів. Тим більше треба жалувати, що взаїмна мирова акція обох урядів натрапила на трудність, яка видавала ся другорядною, й опинила ся в дійсности в становищі без виходу. Відкинувши пропозицію совітської Росії заключеня перемиря через розпочатє мирових переговорів, польський дряд обстоює одначе при Борисові, як місци переговорів, хоча Борисів положений в самому осередку воєнної смуги, в безпосередній близькости до лінії польсько-большевицького фронту.

Пропозиція польського уряду в напрямі заключеня виключно місцевого перемиря на лінії коло Борисова, тимчасом як нарешті фронту дальше вела би ся військова діяльність, є очевидною аномалією і в усякому разі не промовляє за вибором Борисова, бо сей вибір російський уряд змушений рішучо відкинути.

Російський уряд запропонував на місце переговорів одно з естонських міст, або Петербург, Москву чи Варшаву, але всі сі предложеня польський уряд відкинув, усуваючи всяку дискусію над вибором Борисова і утворюючи тим самим непоборимy перешкоду до мирової акції, розпочатої між двома краями.

Не можемо не зауважити, що польський уряд невільничо наслідує акцію цісарського німецького уряду з часу Берестя, хоча Росія тепер не є вже Росією з часу Берестя. Досі в дипльоматичній історії не було прецеденсу, щоби мирові переговори розбивали ся виключно з того приводу, що не вдало ся дійти до згоди що до місця переговорів. Росія не має жадної причини бояти ся війни, одначе не менше горячо прагне миру, аби не мати надалі перешкод у своїй внутрішній праці а також, аби покласти край всякій неприятельській акції між народами Росії й Польщі. Установити раз між ними відносини миру, взаїмної приязни і доброго сусідства. Російський уряд готов приняти за місце переговорів кожде місце в якомубудь невтральному місці або в одному з країв антанти, навіть Лондон або Париж, одначе змушений з огляду на брак завішаня оружя відхилити всяку місцевість, яка знаходить ся в військовій полосі або близько неї. Рішеня, що їх уряди держав антанти брали часто-густо відносно країв, які сусідують з Росією, вказують в достаточній мірі, що сі уряди вважають свої впливи в тих краях за рішучі.

Отже, коли в теперішній хвилині опір польського уряду, який не годить ся на инше місто поза Борисовом як місце переговорів з Росією, є єдиною перешкодою до сих переговорів, наслідком чого вони тільки з тої причини мусітимуть розбити ся, для урядів антанти не буде можливою річю уникнути в сьому випадку відповідальности, бо їх вплив міг би як найбільше наглядно довести польський уряд до того, щоби він заняв менше неприязне становище в сій справі.

Народний комісар
заграничних справ
Чічерін.

Українська партія соціялістів-революціонерів.

Подаємо за "Впередом" найновійші інформації про українську партію соціялістів-революціонерів, не беручи зовсім відвічальности за вірність або невірність поданих інформатором "Впереду" відомостий. "Вперед" пише:

Один з визначних членів української соціял-революційної партії був недавно у Львові. Користаючи з сеї нагоди, ми попросили його о деякі інформації, які він нам дуже радо подав.

Я дуже вдоволений, що можу таким робом — заявив наш інформатор — спростувати всі неточности д-ра Назарука, які він подав про нашу партію у віденській "Волі".

Центральний Комітет У.С.Р. находить ся тепер на Україні.

Остання наша конференція відбула ся в днях 9.—13. серпня 1919 в Винниці. Вона порішила змагати всіми силами до зединеня розбіжних течій в партії і утвореня бльоку з лівими.

Історія партії.

До грудня 1910 р. наші товариші працювали разом з російськими соціялістами революціонерами. Щойно дня 6. грудня 1910 р. відбуло ся перше партійне зібранє під проводом тов. Миколи Ковалевського, яке порішило утворити окрему українську організацію.

В 1912—1914 р. наші товариші працювали в політичному Червоному Хресті і вели пропаґанду головно серед молодіжи середних шкіл в Київі і Полтаві. Вони й були одними з ініціяторів загально-студентського зїзду в Київі з цілої Росії, який поліція розігнала в цвітни 1912 р.

Наша партія брала визначну участь в "Центральній Раді" в Київі і тоді нашими представниками були тт. Салтан, Ісаєвич і Микола Чечіль.

Тоді розвинула ся ширша діяльність і в Одесі під проводом тт. проф. унів. Гордієвського і Всеволода Голубовича. В Одесі працював тоді на чолі У.С.Д.П. незабутний тов. Мільон Темницький, до якого відносили ся ми з великим пошанованем за його невсипушу енергію і працю.

В 1917 р. відбули ся в Київі три наші зїзди.

Розкол в партії.

Останній наш зїзд відбув ся в днях 12.—16. марта 1918 в лісі Пуща-Волиця, нелеґально, за часів Скоропадського. Тут наступив розкол. Повстали: праві, центр і ліві.

Праві під проводом Шимановича, Косенка і Бачинського вийшли з партії і заложили "Селянську Соціялістичну Партію".

В центрі остали Лизанівський, Григорієв, Вс. Голубович і рішили остати ся на старих позиціях. До центра приступила тоді "Селянська Спілка" з Аркадієм Степаненком, Янком і Шадиловим й принято офіціяльну назву "Українська Партія Соціялістів Революціонерів".

Ліві знову з Ковалевом, Михайличенком, Еланецьким і Полозовим в липни 1918 р. приняли назву: "Українські Комуністи Боротьбісти".

Центр відбув свою конференцію в січни 1919 в Київі, де вибрано Центральний Комітет (Ц.К.), а другий конґрес в серпни в Винниці — як я вже згадав — рішив змагати до зєднаня партій і утвореня бльоку з лівими.

Тепер ми заняті головно організаційною працею і виповненем ухвал нашої останньої конференції.

На закінченє мушу вияснити і се, що невірно подав д-р Назарук, а саме, що проф. Мих. Грушевський став членом нашої партії щойно за кордоном в 1919 р.

Ширіть "Українські Робітничі Вісти!" Передавайте з рук до рук, з хати до хати!

Фр. Енґельс.

ПОЧАТОК РОДИНИ,

ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТИ І ДЕРЖАВИ.

(Продовжене.)

Коли Морґан писав свою книжку, то наші відомости про громадне подруже були ще дуже ограничені. Знались ьмо дещо про громадні подружа зорґанізованих в кляси Австралійців, а попри то оголосив був Морґан вже 1871 р. дійшовші до него звістки про гавайську родину пуналюїйську. Родина пуналюїйська давала з одного боку докладне пояснене системи спорідненя пануючої між американськими Індіянами, котра для Морґана становила точку виходу усіх його дослідів; з другого боку становила вона готову точку виходу, з котрої мож було вивести рід опираючий ся на матернім праві; вона представляла вкінци далеко висший ступінь розвою як австралійські кляси. Річ отже зрозуміла, чому Морґан поняв її яко ступінь розвою, котрий конечно попереджає одно-паристе подруже і приписував їй загальне розповсюднене в давнійших часах. З того часу пізнались мо цілий ряд инших форм громадного подружа і знаємо тепер, що Морґан пішов тут за далеко. Все-ж таки був він о стілько щасливий, що в своїй пуналюїйській родині стрітив ся з найвисшою, клясичною формою громадного подружя, з формою, з котрої перехід до висшої форми дасть ся найлекше пояснити.

Найважнійшими відомостями про громадне подруже збогатив нас місіонар Льорімер Фізон, котрий сю форму родини розсліджував довгими літами на її клясичній земли, в Австралії. Найнизший ступінь розвою найшов він у чорноскірих в полудневій Австралії коло Mount Gambier. Тут ціле племя поділене на дві великі кляси, Крокі і Куміте. Полові зносини в кождій з тих кляс строго заборонені; за те кождий мужчина одної кляси є родовитим чоловіком кождої женщини другої кляси, а вона є його родовитою жінкою. Не одиниці, але цілі ґрупи стоять з собою в подружу, кляса з клясою. Памятати при тім треба, що тут нігде не зроблено якого небудь застереженя з причини ріжниці віку або спеціяльного спорідненя, хиба о скілько се було конечне задля розділу на дві екзоґамічні кляси. Для мужчини з кляси Крокі є кожда женщина з кляси Куміте його правною жінкою, що і його рідна донька, яко донька женщин з кляси Куміте, є після матерного права також Куміте, то тим самим є вона родовитою жінкою кождого мужчини з кляси Крокі, отже і свого батька. По крайній мірі клясова орґанізація, о скілько вона нам звісна, сего зовсім не забороняє. Отже або орґанізація ся витворила ся тоді, коли люди помимо свого несвідомого стремліня, щоби ограничити полові зносини між рідними, в полових зносинах між родителями а дітьми ще нічого так дуже страшного не бачили — і тоді клясова система повстала би безпосередно з стану неупорядкованих полових зносин. Або зносини між родителями а дітьми були вже через звичай заборонені тоді, коли кляси повстали, а тоді теперішний стан витворив ся із родини кровосумішної і є першим кроком із неї. Се послідне є правдоподібнійше. О скілько я знаю, то нема згадки про приміри зносин супружих між родителями а дітьми в Австралії, а також пізнійша форма екзоґамії, рід (gens) опираючий ся на матернім праві, припускає заборону таких зносин мовчки як щось, що при його основаню вже істнувало.

Окрім при Mount Gambier находить ся система двох кляс також дальше на схід над рікою Дарлінґ і в північнім сході в Квінслед, є отже широко розповсюднена. Вона виключає лиш подруже між рідними братами і сестрами, між дітьми брата і дітьми сестри з матерного боку, бо вони належать до тої самої кляси; але діти сестри і брата можуть з собою побрати ся. Дальший крок в ціли недопущеня полових зносин між рідними находимо у Камідяроїв над рікою Дарлінґ в Новій Полудневій Валії (New South Wales), де обі первісні кляси розпали ся на чотири, і кожда з тих чотирох кляс стоїть в загальнім подружу з означеною иншою клясою. Перші дві кляси є родовитими супругами між собою. Після того, чи мати належала до першої або до другої кляси, припадають діти до третої або четвертої; діти тих обох, також між собою в подружю стоячих кляс, належать знов до першої і другої кляси. Таким способом належить завсігди одно поколінє до першої і другої, слідуюче до третої і четвертої, а слідуюче зараз по сім поколінє знов до першої і другої кляси. Діти братів і сестер (з матерного боку) не можуть отже бути чоловіком і жінкою, але внуки братів і сестер можуть. Сей, в особливший спосіб скомплікований порядок, стає ся еще більше запутаним через те, що на него пізнійше нащеплено роди (gentes) основані на матернім праві, але над тим ми розводити ся не можемо. Бачимо з сего, що стремліня в ціли недопущеня полових зносин між рідними проявляють ся вправді в одно, але зовсім на осліп, на помацки, без ясної свідомости ціли.

Подруже громадне, котре тут в Австралії є ще подружем клясовим, подружем громадним цілої, часто по цілім континенті розсипаної кляси мужчин з так само розсипаною клясою женщин — се подруже громадне не виглядає з близька так дуже страшно. Противно, довгі літа ніхто й недогадував ся про його істнованє, а й тепер знов його послідними часами заперечують. Поверховному дослідувачеви представляє ся воно яко слабо навязане подруже одиночне і місцями яко многоженство, при чім не виключена невірність, коли трафить ся нагода. Треба, як Фізон або Гавіт, довгі літа слідити, щоби в тих супружих відносинах відкрити порядкуючий їх закон, на підставі котрого чужий австралійський чорноскірець, тисячі кільометрів від своєї рідної сторони, між людьми з незрозумілою для него мовою прецінь не рідко від кочовиська до кочовиська, від племени до племени находить женщин, що без опору і без страху віддають ся йому, і на підставі котрого той, хто має кілька жінок, одну з них відступає свому гостеви на ніч. Де Европеєць бачить неморальність і беззаконність, там в дійсности панує строгий закон. Женщини належать до кляси супружої чужинця, є отже його родовитими жінками; той самий закон моральности, котрий їх обоїх лучить між собою, заказує під карою проскрипції всякі зносини полові поза належними до себе клясами супружими. Навіть там, де жінок добувають рабунком, як се часто лучає ся, а в деяких сторонах є навіть правилом, навіть там клясовий закон старанно заховує ся.

Зрештою навіть при рабунку жінок є вже сліди переходу до подружа одиночного, бодай в формі подружа одно-паристого: коли молодий мужчина при помочи своїх приятелів добув дівчину рабунком або упровадив, то всі вони по черзі уживають її тілесно, але після сего вона вже уважає ся жінкою мужчини, котрий доконав рабунку. І наоборот, коли придбана рабунком жінка від чоловіка утече а хтось другий її переловить, то вона стає його жінкою а перший своє право стратив. Попри і посеред подружа громадного, котре взявши загалом ще далі істнує, витворюють ся отже відносини виключности, парованя на довший або коротший час, попри то многоженство, так що подруже громадне і тут вимирає і лиш питанє заходить, хто під европейським впливом борше зникне: чи подруже громадне, чи придержуючі ся його австралійські чорноскірці.

Подруже цілими клясами, пануюче в Австралії, є на кождий спосіб дуже низькою і первісною формою громадного подружа, а пуналюїйська родина є, о скілько знаємо найвисшим його ступенем. Перша здає ся, є формою відповідаючою суспільному станови дикарів блукаючих з одного місця на друге; друга вимагає вже релятивно сталих осілостий комуністичних спілок і веде безпосередно до найблизшого висшого ступіня розвою. Межи ними обома найдемо ще певно не один посередний ступінь; лежить тут перед нами обширне поле до дослідів ледви що розпочатих.

(Дальше буде.)

—o—o—